CẦN LÀM GÌ ĐỂ "NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG ĐÀO TẠO VÀ NGHIÊN CỨU XÃ HỘI HỌC ĐÁP ỨNG NHU CẦU CÔNG NGHIỆP HÓA HIỆN ĐẠI HÓA ĐẤT NƯỚC"

PGS. TS. NGUYỄN VĂN KHÁNH

Trường Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn - Đại học Quốc gia Hà Nội

Cùng với sự phát triển của khoa học và công nghệ nói chung, các ngành khoa học xã hội, trong đó có xã hội học đã không ngừng phát triển đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của đời sống con người.

So với các ngành khoa học khác, xã hội học ra đời chậm hơn nhưng lại phát triển nhanh trên nhiều quốc gia và ngày càng thâm nhập vào các lĩnh vực khác nhau của đời sống xã hội, thâm nhập vào hệ thống các khoa học.

Trong quá trình phát triển của xã hội học thế giới, quá trình giao lưu văn hóa, khoa học công nghệ, Việt Nam đã tiếp cận với ngành khoa học mới mẻ này theo các phương thức và mô hình khác nhau, với các thời kỳ khác nhau của lịch sử xã hội. Phương thức phổ biến vẫn là đào tạo và hợp tác trong nghiên cứu khoa học. Nguồn đào tạo khác nhau, mô hình hợp tác khác nhau trong nghiên cứu khoa học đã tạo nên sự đa dạng phong phú trong sự hình thành và phát triển xã hội học

ở Việt Nam.

Để nhìn lại sự phát triển ngành xã hội học ở nước ta, nhìn lại đội ngũ chuyên gia xã hội học, để đánh giá sự trưởng thành của chúng ta, chỉ rõ chúng ta đang ở đâu, vị trí nào, chúng ta cần phải làm gì để đáp ứng nhiệm vụ của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Do đó, với sự hỗ trợ kinh phí của quỹ Ford tại Việt Nam, trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội đã phối hợp với Viện xã hội học - Trung tâm khoa học Xã hội và Nhân văn quốc gia và một số trường đại học, cơ sở nghiên cứu và đào tạo về xã hội học, tổ chức cuộc hội thảo với chủ đề "Nâng cao chất lượng đào tạo và nghiên cứu xã hội học đáp ứng nhu cầu công nghiệp hóa và hiện đại hóa đất nước".

I. MỤC TIÊU CỦA HỘI THẢO.

1. Trên cơ sở đánh giá công tác đào tạo, nghiên cứu khoa học về xã hội học, đưa ra các phương thức phối hợp trong nghiên cứu và đào tạo về xã hội học trong phạm vi cả nước.

2. Từ thực tiễn giảng dạy và nghiên cứu, thảo luận các phương thức phối hợp để đổi mới chương trình, giáo trình về xã hội học trong các cơ sở đào tạo.

3. Trên cơ sở đánh giá các công tác thông tin - tư liệu - thư viện và trao đổi ấn phẩm khoa học, đưa ra các phương thức nhằm xây dựng và phát triển cơ sở thông tin tư liệu - thư viện, phát hành và trao đổi ấn phẩm về xã hội học trong toàn quốc.

4. Đánh giá thực trạng và đưa ra phương thức phối hợp nghiên cứu và đào tạo về giới và xã hội học về giới.

Để thực hiện 4 mục tiêu trên đây và chuẩn bị cho cuộc hội

thảo quốc gia hôm nay, chúng ta đã tiến hành tổ chức bốn cuộc tọa đàm với bốn chủ đề khác nhau và một cuộc tọa đàm về kết quả khảo sát.

1. Cuộc tọa đàm thứ nhất được tổ chức tại Trường Đại học Khoa học Huế từ ngày 15 đến 17 tháng 12 năm 2000 với chủ đề "Nâng cao năng lực nghiên cứu và đào tạo về giới ở Việt Nam" đã đưa ra chương trình hành động gồm 11 điểm (cả trước mắt và lâu dài), tập trung chủ yếu vào nâng cao vị thế ngành khoa học nghiên cứu về giới ở Việt Nam, tổ chức phối hợp nghiên cứu, biên soạn chương trình, giáo trình và mở rộng đào tạo cán bộ về giới, kiến nghị Bộ Giáo dục và Đào tạo cho phép thành lập Hội đồng khoa học về giới ở Việt Nam, đồng thời thành lập một mạng lưới phối hợp nghiên cứu và đào tạo về giới trong cả nước.

2. Cuộc tọa đàm thứ hai được tổ chức tại Viện Xã hội học ngày 3-5/1/2001 với chủ đề "Phối hợp nghiên cứu và đào tạo xã hội học" đã đề xuất 4 khuyến nghị với cấp trên và 10 điểm cam kết giữa các cơ sở nghiên cứu và đào tạo về xã hội học. Các khuyến nghị chủ yếu tập trung vào việc đề nghị Bộ Giáo dục và Đào tạo sớm củng cố và hoàn thiện Hội đồng ngành Xã hội học và tạo điều kiện phát huy vai trò của Hội đồng này. Đồng thời, đề nghị các cơ quan hữu quan giúp đỡ xúc tiến thành lập Hội Xã hội học Việt Nam. Trong mười điều cam kết, tập trung chủ yếu vào việc thiết lập mạng lưới, tăng cường hợp tác, phân công và phát huy thế mạnh của các đơn vị trong giảng dạy, nghiên cứu, nâng cao trình độ cán bộ, mở rộng hệ thống thông tin tư liệu trong ngành xã hội học.

3. Cuộc tọa đàm thứ ba được tổ chức tại Khoa Xã hội học - Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội từ ngày 15 đến ngày 17 tháng 01 năm 2001

với chủ đề "Đổi mới phương pháp và nâng cao chất lượng Xã hội học ở Việt Nam" đã đưa ra 11 điều thuộc chương trình hành động, tập trung vào việc cấu trúc lại chương trình đào tạo bậc đại học, cao học, tiến sĩ, cập nhật tri thức mới và đổi mới phương pháp đào tạo về xã hội học trong cả nước, đồng thời biên soạn hệ thống giáo trình, đào tạo và bồi dưỡng nâng cao trình độ cán bộ ngành xã hội học.

4. Cuộc tọa đàm thứ tư tổ chức tại trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia thành phố Hồ Chí Minh ngày 9-11/02/2001 với chủ đề "Phát triển và nâng cao chất lượng thông tin - tư liệu về xã hội học, phục vụ công tác nghiên cứu và đào tạo". Cuộc tọa đàm này đã đưa ra 7 điểm khuyến nghị, chủ yếu là xây dựng một dự án thiết lập mạng lưới thông tin tư liệu và thư viện ngành xã hội học Việt Nam và giữa xã hội học Việt Nam với nước ngoài. Đồng thời, khuyến nghị Bộ Giáo dục và Đào tạo bổ sung thêm chức năng của Hội đồng ngành trong việc định hướng, giám định chất lượng xuất bản các sách giáo khoa. Cuộc tọa đàm cũng đề xuất dịch và xuất bản những công trình của các nhà xã hội học có uy tín và các sách chuyên ngành.

Qua 4 cuộc tọa đàm theo 4 chuyên đề khác nhau và một cuộc tọa đàm về kết quả khảo sát, các nhà xã hội học thuộc các thế hệ khác nhau đã tâm huyết tham gia để tìm các giải pháp phát triển ngành xã hội học Việt Nam.

Để tập trung trí tuệ của các vị đại biểu, Ban tổ chức gợi ra ba chủ đề tại cuộc hội thảo này, đó là :

1. Lý luận, phương pháp luận và các phương pháp nghiên cứu xã hội học, nghiên cứu về giới.

2. Nâng cao năng lực đội ngũ cán bộ ngành xã hội học, cán bộ về giới.

3. Cơ chế, thiết chế phối hợp để nâng cao chất lượng đào tạo và nghiên cứu xã hội học, nghiên cứu về giới.

Các cuộc tọa đàm trước đây đã đề cập rất toàn diện về đào tạo, về cán bộ, về thông tin tư liệu, về sự phối hợp giữa các cơ quan nghiên cứu, cơ quan đào tạo, giữa nghiên cứu và giảng dạy. Nhưng các cuộc tọa đàm đều thống nhất rằng vấn đề lý luận, phương pháp luận, phương pháp nghiên cứu xã hội học và năng lực đội ngũ còn hạn chế nhiều mặt. Vậy cần xem xét lại sự phát triển lý thuyết, phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu xã hội học trên thế giới ra sao, chúng ta đã nghiên cứu và giảng dạy về mặt này như thế nào, cái gì được, cái gì chưa được cần và đổi mới, hoặc nâng cao như thế nào.

Cũng như năng lực đội ngũ, nhiều ý kiến đề cập đến cái mạnh, cái yếu của đội ngũ cán bộ xã hội học. Vậy chúng ta nhìn thẳng vào sự thật, chân dung nhà xã hội học Việt Nam ra sao? Về tư tưởng, ý thức ngành nghề, về cập nhật kiến thức, về thực tiễn xã hội, về nhân cách, về tay nghề? Vì sao đội ngũ của ta vừa thiếu, vừa mỏng lại vừa phân tán ? Làm thế nào để nâng cao năng lực đội ngũ, làm sao xây dựng được gia đình xã hội học vừa ổn định, vừa phát triển bền vững, cập nhật được với thế giới hiện đại.

Cơ sở đào tạo, nghiên cứu xã hội học, nghiên cứu về giới làm thế nào có thể phối hợp được với nhau ? Cái gì đang cản trở chúng ta ?

Chúng tôi mong các vị đại biểu, với tâm huyết nghề nghiệp góp nhiều ý kiến để đánh giá cho đúng và đề ra giải pháp thích hợp.